

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо викладання навчальних предметів /інтегрованих курсів
у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Війна, розв'язана росією, як загострила й ускладнила ті виклики, що й так стояли перед мовно-літературною освітньою галуззю через пандемію COVID-19, так і спричинила нові. Одним із найбільших таких викликів під час воєнного стану є різноманітність форм організації освітнього процесу: очний і дистанційний (синхронно, асинхронно, змішано) формати, поєднання очного й дистанційного навчання. Зазначене зумовлює потребу гнучкості планування, варіативних стратегій навчання, урізноманітнення підходів до оцінювання тощо.

Беручи до уваги виклики у сфері освіти, Міністерство освіти і науки України затвердило зміни до типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН від 09.06.2024 №1120).

Згідно з цим документом, у мовно-літературній освітній галузі для 5–9 класів (з українською мовою навчання) може бути обрано такі варіанти поєднання освітніх компонентів: 1) інтегрований мовно-літературний курс, іноземна мова; 2) українська мова, інтегрований курс літератур, іноземна мова; 3) українська мова, українська література, зарубіжна література, іноземна мова.

Для класів з навчанням мовами корінних народів, національних меншин:
1) інтегрований курс мови та літератури корінного народу або національної меншини, інтегрований курс української мови та літератури для класів з навчанням мовою корінного народу / національної меншини, іноземна мова;
2) мова корінного народу або національної меншини, українська мова для класів з навчанням мовою корінного народу / національної меншини, інтегрований курс літератур (української та зарубіжної / корінного народу або національної меншини та зарубіжної), іноземна мова; 3) мова корінного народу або національної меншини, українська мова для класів з навчанням мовою корінного народу / національної меншини, українська література, зарубіжна література, література корінного народу або національної меншини, іноземна мова *чи інші варіанти*.

У типовому навчальному плані типової освітньої програми для 5–9 класів кількість годин на тиждень визначена з урахуванням *мінімальних годин навчального навантаження*, передбачених базовим навчальним планом Державного стандарту базової середньої освіти.

Зокрема, на вивчення інтегрованого мовно-літературного курсу в 5–6 класах (із українською мовою навчання) запропоновано мінімально по 6,5 години,

у 7 класі – 5,5 години; у 8–9 класах – по 5 годин. На вивчення інтегрованого курсу літератур у 5–7 класах – щонайменше по 2,5 години, у 8–9 – по 2 години.

Для вивчення української мови мінімальним показником є по 4 години в 5–6 класах, у 7–9 класах – по 3; української літератури у 5–7 класах – по 1,5 години, у 8–9 класах – по 1 годині; зарубіжної літератури в 5–9 класах по 1 годині.

Кількість годин на тиждень з розрахунку мінімального навчального навантаження для класів з навчанням мовами корінних народів, національних меншин наведено в Додатку 4 до Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти.

Наголошуємо: типовою освітньою програмою передбачено, що **заклад освіти, укладаючи навчальний план, може збільшувати кількість годин, визначену типовим навчальним планом на навчальний предмет / інтегрований курс**. Для цього потрібно використовувати години навчального навантаження для перерозподілу між освітніми компонентами так, щоб сумарна кількість годин, визначена в навчальному плані освітньої програми закладу на освітню галузь, не перевищувала максимальну кількість годин, визначену для цієї галузі в додатках 1, 2 до типової освітньої програми.

Варто також зауважити, що години для перерозподілу між освітніми компонентами можна використати для проведення індивідуальних консультацій чи групових занять, які можуть бути спрямовані на роботу з **подолання навчальних втрат (зокрема й у мовно-літературній освітній галузі)**.

З цією (і не лише) метою в освітньому процесі рекомендуємо використовувати державну вебплатформу «Всеукраїнська школа онлайн» (далі – ВШО): <https://lms.e-school.net.ua/>.

Для учнів й учениць 5–11 класів на ВШО розміщені освітні курси, зокрема з української мови, української літератури, зарубіжної літератури.

Освітні матеріали для 5–6 класів оновлені відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти. У кожному курсі є уроки, що складаються з відеофрагмента, конспекта, тестових завдань. У деяких уроках є інтерактивні завдання. Кожна тема закінчується тематичними тестами. Курс також має підсумковий тест. Функціонал «Кабінет учителя» допомагає організувати індивідуальну або групову форми роботи з учнями, відстежуючи прогрес учнівства, влаштовуючи обговорення та надсилаючи індивідуальні завдання.

Роботу щодо виявлення та подолання навчальних втрат учнівства доцільно здійснювати в 3 етапи:

I – виявлення навчальних втрат учнівства за попередні роки навчання (діагностувальні роботи);

II – діяльність, спрямована на подолання виявлених навчальних втрат;

III – оцінювання результатів.

Для діагностики в 5–6 класах можна використати вже розроблені варіанти тестування для курсу української мови на платформі ВШО. За допомогою первинного діагностичного тестування https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:SURGe+ukr_lang_7_1+2022_10/about) зручно організувати I етап, а за

допомогою вторинного діагностичного тестування (https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:SURGe+ukr_lang_7_2+2023_07/course/) – III етап.

Із детальнішою інформацією про організацію роботи з надолуження освітніх втрат можна прочитати за покликанням: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Buklet-22Podolannya-osvitnih-vtrat2-2.pdf>.

Радимо використовувати потенціал платформи ВШО для організації змішаного та дистанційного навчання. Тоді, коли учні й учениці не мають змоги одночасно долучитися до навчання, мають суттєво різний рівень досягнень або обмежені в можливості долучитися до уроків онлайн у визначений час, плідною може бути методика «перевернутий клас». Цей підхід дає змогу працювати самостійно в зручний для учнівства час. Кожен урок на платформі ВШО містить три компоненти: навчальне відео, конспект для закріплення навчального матеріалу й тести для формувального та підсумкового оцінювання. Отже, учнівство в асинхронному режимі має змогу переглянути коротке відео курсу з бажаною швидкістю відтворення. Це відео можна переглядати необмежену кількість разів / ставити на паузу / змінювати швидкість і якість тощо. На платформі також є можливість опрацювати короткий конспект із запропонованої теми та виконати невеликий тест із (конспект до уроку можна додатково завантажити, а тест проходити необмежену кількість разів). На уроці ж у класі (чи онлайн) відбувається виконання практичних завдань для закріплення чи поглиблення опанованого матеріалу, надання зворотного зв'язку, роз'яснення «проблемних» зон тощо.

Учням, які пропустили навчання або навчаються не за українськими освітніми програмами тривалий період (за кордоном у школах країн перебування, на тимчасово окупованій території), або тим, у кого є необхідність надолужувати або повторно опрацювати певний навчальний матеріал, рекомендуємо організувати вивчення української мови, української літератури за відповідними модифікованими (скороченими) програмами для закладів загальної середньої освіти. Наказ МОН від 16.05.2024 № 701 «Про затвердження Рекомендацій щодо використання модифікованих програм з української мови, української літератури, історії України, географії для закладів загальної середньої освіти» розміщений на офіційному сайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-vykorystannia-modyfikovanykh-prohram-z-ukrainskoi-movy-ukrainskoi-literatury-istorii-ukrainy-heohrafii-dlia-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity>.

Реалізація модифікованих програм має на меті досягнення ключових результатів навчання, зокрема тих знань, умінь і навичок; становлення поглядів, цінностей, інших особистісних якостей, без яких подальше навчання буде ускладненим. Окремо варто зауважити, що ці програми дають змогу досягати результатів навчання завдяки скороченню змісту і мають на меті зменшити освітні втрати учнівства, зважаючи на обмеженість часу на освоєння навчального матеріалу.

Запропоновані програми можуть бути адаптовані педагогічними працівниками, які організують навчання, з урахуванням потреб та інтересів учнівства. Кількість навчальних годин, визначена в програмах, є орієнтовною.

На основі цих програм заклад загальної середньої освіти може розробити власні навчальні програми та затвердити їх рішенням педагогічної ради.

Навчальна та методична література з української мови, української літератури, зарубіжної літератури, інтегрованих курсів мовно-літературної освітньої галузі, рекомендована МОН, зазначена в Переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, що розміщений на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>).

Рекомендації щодо окремих аспектів, пов'язаних із вивченням навчальних предметів / інтегрованих курсів у розрізі класів запропоновано нижче.

5–7 класи

Модельні навчальні програми

Модельні навчальні програми з української мови, української літератури, зарубіжної літератури, інтегрованих мовно-літературних курсів, інтегрованих курсів літератур для учнів 5–7 класів розміщені на офіційному сайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>.

На основі модельної навчальної програми, рекомендованої Міністерством освіти і науки України, заклад загальної середньої освіти може розробити власну навчальну програму з відповідного предмета та затвердити її рішенням педагогічної ради.

Розробляючи навчальну програму, педагоги можуть вносити зміни в пропонованій модельною навчальною програмою зміст навчального предмета / інтегрованого курсу відповідно до рівня підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зокрема вилучати окремі питання з метою уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу (загальний обсяг таких змін може досягати 20%); ущільнювати або розширювати / поглиблювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) програми, зважаючи на потреби учнівства, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти, запити батьків, громади тощо; доповнювати тематику практичних / творчих робіт. Також учитель / учителька може змінювати послідовність вивчення тем, не порушуючи логічної послідовності досягнення результатів навчання.

Оцінювання навчальних досягнень

Основними видами оцінювання є формувальне, підсумкове та державна підсумкова атестація.

Формувальне оцінювання, або оцінювання в процесі навчання, передбачає використання різних форм (самооцінювання, взаємооцінювання (оцінювання роботи в групах / парах, під час захисту проєктів), оцінювання вчителем /

учительською з використанням карток, піктограм, вікторин, інтелект-карт, шкалювання тощо), що спрямовують на відстеження особистісного розвитку учнівства. Окремі завдання для формульованого оцінювання можуть бути диференційованими.

Завдання для оцінювання добирають так, щоб можна було отримати об'єктивну інформацію про рівень досягнень учнями обов'язкових результатів навчання певної групи результатів (далі – ГР) мовно-літературної освітньої галузі, а саме:

взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях (ГР 1);

сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду (ГР 2);

висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови (ГР 3);

дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу (ГР 4).

Зазначаємо, що *тематичне оцінювання не є обов'язковим*. Його можна проводити (за потреби) для отримання інформації про рівень досягнень очікуваних результатів учнівства з певної теми, розділу і використовувати для коригування освітнього процесу.

Підсумкове оцінювання має на меті оцінити досягнення очікуваних результатів навчання. Здійснюють його періодично. Кількість підсумкових робіт встановлює вчитель / учителька самостійно. Підсумкові роботи можуть охоплювати один, декілька або всі групи результатів мовно-літературної освітньої галузі, визначених у Державному стандарті базової середньої освіти.

Під час підсумкового оцінювання за семестр вчитель / учителька може провести комплексну підсумкову роботу (КПР) або запропонувати учням виконати окремі підсумкові роботи для кожної групи результатів (ГР 1, ГР 2, ГР 3, ГР 4), або поєднати в такій роботі завдання для декількох груп результатів, використовуючи запропоновані скорочення для записів у класному журналі.

Для оцінювання комплексної підсумкової роботи (КПР) можна зазначити середню арифметичну оцінку з урахуванням динаміки навчальних досягнень учнівства або педагогічною радою закладу освіти затвердити свою шкалу оцінювання цього виду роботи.

Ведення зошитів оцінюють від 1 до 12 балів щомісяця протягом семестру. Під час перевірки зошитів ураховують наявність різних видів робіт, грамотність, охайність, уміння правильно оформити роботу. У разі відсутності учня на уроках протягом місяця рекомендуємо в стовпці за ведення зошита зазначити «н/о» (немає оцінки).

Під час підсумкового оцінювання результати перевірки робочих зошитів не враховують.

На підставі оцінок за групами результатів виставляють загальну оцінку за семестр. Загальну оцінку за семестр можна визначати як середню арифметичну оцінок за групами результатів.

Оцінка за семестр може бути скоригованою.

У Свідоцтві досягнень виставляють семестрові оцінки за групами результатів. Зокрема, у мовно-літературній освітній галузі характеристика результатів навчання «Усно взаємодіє» буде відповідати ГР 1; «Працює з текстом» – ГР 2; «Письмово взаємодіє» – ГР 3; «Досліджує мовлення» – ГР 4.

Українська мова

У 2024/2025 навчальному році вивчення української мови в 5–7 класах здійснюватиметься за модельними навчальними програмами: «Українська мова 5–6 класи» (авт. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.); «Українська мова 5–6 класи» (авт. Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.), рекомендованими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795); «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5–6 класи» (авт. Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О., Волошенюк О. В.), рекомендований наказом Міністерства освіти і науки України від 29.09. 2021 № 1031; «Українська мова. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.; «Українська мова. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.) рекомендовані наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883; «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О.), рекомендований наказом Міністерства освіти і науки України від 16.08. 2023 № 1001.

Кількість годин на вивчення тієї чи іншої теми вчитель / учителька розподіляє самостійно, залежно від рівня підготовленості учнівства.

У модельних навчальних програмах з української мови не виокремлено спеціальних уроків розвитку мовлення, оскільки кожен урок має бути зорієнтований на розвиток дитини.

Українська література

У 2024/2025 навчальному році вивчення української літератури в 5–7 класах здійснюватиметься за модельними навчальними програмами:

«Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А, Тригуб І. А., Качак Т. Б., Кизилова В. В., Овдійчук Л. М., Дячок С. О., Макаренко В. М.), «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Архипова В. П., Січкач С. І., Шило С. Б.), «Українська література. 5–6 класи» для закладів

загальної середньої освіти (авт. Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.), «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Яценко Т. О., Тригуб І. А.), рекомендованими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;

«Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти» (авт. Яценко Т. О. та ін.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883;

«Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Заболотний О. В.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 01 грудня 2023 року № 1466;

«Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пастушенко Н. М., Чумарна М. І.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 27 грудня 2023 року № 1575;

«Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ніколенко О. М., Мацевко-Бекерська Л. В., Качак Т. Б., Богосвятська А.-М. І., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883;

«Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Тригуб І. А., Слижук О. А., Молодик К. Ю.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883;

«Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 № 1001.

Компетентнісне навчання української літератури досягається шляхом розкриття можливостей навчального предмета для формування наскрізних умінь, читацької та ключових компетентностей учнівства, визначених у Державному стандарті базової середньої освіти.

Біографічні відомості про письменників рекомендовано обмежити стислими довідками про основні факти життя і творчості, що можуть зацікавити учнівство. Залучення біографічного контексту повинне сприяти розкриттю змісту художнього твору як самодостатнього художнього явища.

У процесі роботи з текстами художніх творів рекомендовано залучати твори інших видів мистецтва – живопису, музики, скульптури, кіно тощо, якщо вони мають ідейно-тематичну спорідненість із виучуваним твором літератури або ж є їх інтерпретацією в інших видах мистецтва. Міжмистецька взаємодія сприятиме цілісному осмисленню учнями художніх творів. Важливо, щоб звернення до творів інших видів мистецтва було вмотивованим і методично доцільним.

Наголошуємо на тому, що *вивчення текстів напам'ять не є обов'язковою формою роботи (вимога робити запис про результати перевірки вивчення*

учнями творів напам'ять із подальшим виставленням оцінок у журналі в стовпці без дати, відповідно, також відсутня).

Художні твори для текстуального розгляду, що запропоновані як вибіркові (зазначено в програмі), вивчають за вибором учителя / вчительки (із урахуванням пізнавальних запитів учнівства).

Твори для позакласного читання подано до кожного тематичного розділу модельної навчальної програми. Учитель / вчителька має можливість формувати в учнівства коло читання впродовж усього навчального року та, орієнтуючись на читацькі та пізнавальні інтереси своїх вихованців, проводити такі уроки в межах певного тематичного розділу.

Зарубіжна література

У 2024/2025 навчальному році вивчення зарубіжної літератури в 5-7 класах здійснюватиметься за модельними навчальними програмами: «Школа радості. Зарубіжна література. 5–6 класи» (авт. Ніколенко О. М., Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мацевко-Бекерська Л. В., Юлдашева Л. П., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С. О., Вітко М. І., Джангобекова Т. А.); «Школа радості. Зарубіжна література. 5–9 класи» (авт. Ніколенко О. М., Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мацевко-Бекерська Л. В., Юлдашева Л. П., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С. О., Вітко М. І., Джангобекова Т. А.); «Зарубіжна література. 5–6 класи» (авт. Волощук Є. В.); «Зарубіжна література. 5–6 класи» (авт. Богданець-Білокаленко Н. І., Снегірьова В. В., Фідкевич О. Л.), що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 10.10.2023 № 1226; «Зарубіжна література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Волощук Є. В., Слободянюк О. М.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 № 1001; «Зарубіжна література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Снегірьова В. В., Бушакова О. В., Горобченко І. В., Каєнко О. В.); «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ніколенко О. М., Мацевко-Бекерська Л. В., Качак Т. Б., Богосвятська А.-М. І., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г.),

«Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Тригуб І. А., Слижук О. А., Молодик К. Ю.), рекомендовані наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883; «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 16.08. 2023 № 1001.

Наголошуємо на тому, що *вивчення текстів напам'ять не є обов'язковою формою роботи (вимога робити запис про результати перевірки вивчення учнями творів напам'ять із подальшим виставленням оцінок у журналі в стовпці без дати, відповідно, також відсутня).*

Викладання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти здійснюють українською мовою. Твори зарубіжних письменників у курсі зарубіжної літератури вивчають в українських перекладах.

8–11 класи

Навчальні програми з української мови, української літератури, зарубіжної літератури для учнів 8–9, 10–11 класів розміщені на офіційному сайті МОН за покликаннями:

<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-6-9-klasiv>

<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

Українська мова

У 2024/2025 навчальному році вивчення української мови здійснюватиметься за такими програмами:

у 8–9 класах за навчальною програмою зі змінами, затвердженими наказом МОН від 07.06.2017 № 804 (крім 8-их класів закладів освіти, що беруть участь у реалізації інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти», згідно з наказом МОН від 02.04.2021 № 406 (зі змінами згідно з наказом МОН від 03.07.2024 № 954);

у 10–11 класах – за навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), затвердженими наказом МОН від 23.10.2017 № 1407.

Вказаний у навчальних програмах *розподіл годин між розділами* є орієнтовним. У разі потреби вчитель / учителька має право самостійно змінювати обсяг годин у межах розділу, а також послідовність вивчення розділів.

Звертаємо увагу на *кількість фронтальних видів контрольних робіт з української мови* в закладах загальної середньої освіти з українською мовою навчання.

Фронтально оцінюють диктант, письмовий переказ і письмовий твір (навчальні чи контрольні види робіт), мовні знання й уміння, запис яких здійснюють на сторінці класного журналу «Зміст уроку».

Індивідуальне оцінювання говоріння і читання рекомендуємо здійснювати в межах поточного оцінювання учнівства. Для цих видів діяльності **не потрібно** відводити окремих уроків, визначати окремий стовпець без дати на сторінці класного журналу «Облік навчальних досягнень».

Перевірку мовних знань і вмінь здійснюють за допомогою завдань, визначених учителем / учителькою залежно від змісту навчального матеріалу.

Тематичні та семестрові оцінки

Тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольних робіт.

Семестрову – на основі тематичного оцінювання.

Якщо дитина прохворіла частину семестру, пропустила, наприклад, одну тематичну, не має оцінки за якийсь вид мовленнєвої діяльності, то оцінку за семестр виводять на розсуд учителя / вчительки залежно від динаміки особистих навчальних досягнень учня / учениці, важливості пропущеної теми чи теми, за яку учня / ученицю атестовано (тривалість вивчення, складність змісту, ступінь узагальнення матеріалу).

Фронтальні види контрольних робіт у 8-9 класах

Усього годин	8 кл.		9 кл.	
	70		70	
	I	II	I	II
Перевірка мовної теми	2	2	2	2
Письмо: переказ	1	1	1	1
твір	1	1	1	1
Правопис: диктант	1	1	1	1

Фронтальні види контрольних робіт у 10–11 класах

Рівень	Рівень стандарту		Філологічний рівень	
Фронтальні види контрольних робіт				
Форми контролю	I	II	I	II
Перевірка мовної теми	2	2	3	3
Письмо: есе	2	3	1	1
переказ	-	-	1	1
твір	-	-	1	1

У таблицях зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт; учитель / вчителька на власний розсуд має право збільшувати цю кількість залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнівства, умов роботи тощо.

Оцінку за контрольний твір з української мови та переказ рекомендуємо виставляти, зважаючи на більшу питому вагу змісту виконаної роботи (порівняно з мовленнєвим оформленням). Таку оцінку виставляють у стовпці з датою написання роботи (написи «Твір», «Переказ» не роблять).

Акцентуємо увагу, що в разі відсутності учня / учениці на одному зі спарених уроків під час написання контрольного твору, переказу, есе тощо рекомендуємо давати йому / їй індивідуальне завдання.

Українська література

У 2024/2025 навчальному році вивчення української літератури у 8–9 класах здійснюватиметься за навчальною програмою зі змінами, затвердженими наказом МОН від 07.06.2017 № 804;

у 10–11 класах – за навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), затвердженими наказом МОН від 23.10.2017 № 1407.

Зміст навчального матеріалу передбачає текстове вивчення творів, що виділені напівжирним шрифтом, інші ж лише називаються для допомоги вчителю / вчительці під час вивчення певної теми. Крім того, для осучаснення змістового компонента, актуалізації компетентнісного підходу, надання вчителю методичної допомоги під час вивчення програмових тем запропоновано рекомендаційну рубрику «Мистецький контекст» (МК).

Вивчення української літератури також відбувається із залученням міжпредметних зв'язків – МЗ (українська мова, історія, зарубіжна література, образотворче мистецтво, музика тощо).

Звертаємо особливу увагу на те, що запропонована кількість годин на вивчення кожного розділу чи підрозділу є орієнтовною, учитель / учителька може її перерозподіляти на власний розсуд. Резервний час можна використовувати також довільно, зокрема для збільшення кількості годин на вивчення окремого твору, контрольного оцінювання, творчих та інших робіт (екскурсій, диспутів, семінарів тощо).

Запроваджено (*) – для творів, які не є обов'язковими, їх можна розглядати додатково, за вибором учителя / вчительки, наявністю часу або самотійно.

Наприкінці програми для кожного класу подано орієнтовні списки літератури для додаткового (самотійного) читання.

У навчальній програмі профільного рівня передбачено вивчення творів літератури народів України, передовсім кримських татар. Також важливим компонентом програми є «Читацький практикум», спрямований на формування практичних навичок усних і письмових роздумів над прочитаним у різних стильових формах.

З метою рівномірного розподілу навантаження учнівства протягом навчального року подаємо рекомендовану кількість видів контролю з української літератури (за класами). Поданий у таблиці розподіл годин є мінімальним і обов'язковим для проведення в кожному семестрі. Учитель / учителька може збільшити кількість видів контролю відповідно до рівня підготовленості учнівства, особливостей класу тощо.

Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури у 8–9 класах

Класи	8		9	
Семестри	I	II	I	II
Контрольні роботи у формі:	3	3	3	3
контрольного класного твору;	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5

Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури в 10-11 класах

Семестри	I	II	I	II
Рівні	стандарту		профільний	
Контрольні роботи у формі:	3	3	4	4
контрольного класного твору*;	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання)	2	2	3	3
Перевірка зошитів	4	5	4	5

*Контрольні класні твори пропонуємо давати у формі есе, мінітворів щодо розкриття певної проблеми чи образу програмового тексту тощо. Це розвиватиме самостійне творче мислення учнівства і дасть йому можливість виконати роботу протягом одного уроку.

Звертаємо увагу на те, що в пропонованих таблицях не виокремлено спеціальних уроків розвитку мовлення, оскільки кожен урок мовно-

літературної освітньої галузі має бути зорієнтований на мовленнєвий розвиток учнівства.

З метою розвантаження вчительства, уникнення формалізації освітнього процесу усунуто вимогу щодо запису в класному журналі уроків позакласного читання.

Наголошуємо також на тому, що вивчення текстів напам'ять **не є** обов'язковою формою роботи (вимога робити запис про результати перевірки вивчення учнями творів напам'ять із подальшим виставленням оцінок у журналі в стовпці без дати, відповідно, також відсутня).

Оцінку за ведення зошита з української літератури виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної. Під час оцінювання зошита з української літератури варто враховувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання

робіт). У разі відсутності учня / учениці на уроці протягом місяця рекомендуємо в стовпці за ведення зошита зазначати н/о (немає оцінки).

Оцінку за контрольний твір з української літератури рекомендуємо виставляти, зважаючи на більшу питому вагу змісту виконаної роботи (порівняно з мовленнєвим оформленням). Таку оцінку виставляють у стовпці з датою написання роботи (написи «Твір», «Переказ» не роблять).

Відповідно до статті 54 Закону України «Про освіту» педагогічні працівники мають право на академічну свободу, включаючи свободу викладання, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, тому якщо учень / учениця пропустили частину семестру, то оцінка за семестр може враховувати динаміку особистих навчальних досягнень, важливість пропущеної теми чи виду роботи тощо.

Оскільки методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів мають рекомендаційний характер, питання оформлення сторінки класного журналу з української літератури може бути питанням для розгляду на засіданні шкільного методичного об'єднання, рішення якого затверджує педагогічна рада закладу загальної середньої освіти.

З метою формування читацької компетенції доцільним є використання в освітньому процесі інтерактивних форм (відповідні інтернет-ресурси, мультимедіа, електронні книги й бібліотеки, аудіозаписи) і методів викладання навчальних предметів мовно-літературного спрямування, що мотивують інтерес учнівства до читання, засвоєння літературних творів, уміння вступати в діалоги, аргументувати свою думку. Також необхідно залучати матеріали щодо різних методик активного читання. Учитель / учителька має акцентувати увагу на підвищенні рівня читацької грамотності учнівства, зокрема, формування здатності сприймати, аналізувати, використовувати й оцінювати письмовий текст задля досягнення певних цілей, розширювати свої знання й читацький потенціал.